

MALTA

TRIBUNAL GĦAL TALBIET ŻĠĦAR

**ĠUDIKATUR
DR. ANNA MALLIA**

Seduta tal-21 ta' Jannar, 2016

Talba Numru: 1472/2010 AM3

Numru fuq il-Lista: 26

**Atlas Insurance pcc Limited kif surrogata fid-drittijiet tal-assikurata tagħha
Vittoriosa Gaming Limited a bazi tal-Polza u tal-Ligi
47- 50 Ta' Xbiex Seafront,
Ta' Xbiex (C5601)**

Vs

**Transport Malta – Marsa u b'digriet moghti mit-Tribunal nhar il-Gimgha,
22 t'Ottubru, 2010 kull fejn jirrikorri l-isem tas-Socjeta' konvenuta
“Transport Malta” dan ghandu jigi korrett ghal
“Awtorita' ghat-Trasport f'Malta”**

U

**Polidano Brothers Limited (C8884)
Hal Farrug Road
Luqa**

It-Tribunal,

Ra l-verbal tal-20 ta' Jannar, 2011 a fol 15 li permezz tieghu t-Tribunal ordna li din l-kawza timxi kontestwalment mal-kawza 1631/2010 AM3

Ra t-talba tas-Socjeta' attrici sabiex l-intimati jew min minnhom jigu kkundannati sabiex ihallsu s-somma kumplessiva ta' tlett elef mitejn u ghoxrin ewro u hames centezmi (€3220.05c) lis-Socjeta' rikorrenti rapprezentanti danni li soffriet l-istess Socjeta' rikorrenti b'rizultat tat-traskuragni u negligenza tal-intimati jew min minnhom b'rizultat ta' zewg incidenti li sehhew f'Marzu u Ottubru, 2008 u li b'rizultat taghhom is-Socjeta' Vittoriosa Gaming Limited soffriet hsara fil-proprjeta' taghha ghal liema hsara ghamlet tajjeb is-Socjeta' rikorrenti. Bl-imghax u bl-ispejjez kontra l-intimati jew min minnhom li minn issa jibqghu ngunti ghas-Subizzjoni taghhom.

Ra r-risposta tas-Socjeta' Polidano Brothers Limited a fol 6 et li preliminarjement it-talba tar-rikorrenti hija preskritta ai termini tal-ligi; li minghajr pregudizzju ghas-suespost t-talba ghandha tigi michuda bl-ispejjez kontra r-rikorrenti stante li hija nfondata fil-fatt u fid-dritt u dan peress li kwalunkwe xoghol li wettqet is-Socjeta' intimata wetqitu skont is-sengha u l-arti sal-eccezzjonijiet ohra permessi mil-ligi.

Ra r-risposta tal-Awtorita` konvenuta a fol 8 et li in linea preliminari l-Awtorita` konvenuta mhix il-legittimu kuntradittur u ghalhekk ghandha tigi liberata mill-osservanza tal-gudizzju u dan kif ser jigi ppruvat fil-kawza; li in linea preliminari u minghajr pregudizzju ghas-suespost l-allegazzjonijiet u l-pretenzjonijiet tas-Socjeta' attrici koncernanti l-incident li sehh f'Marzu, 2008 preskritti ai termini tal-Artikolu 2153 tal-Kapitlu 16 tal-Ligijiet ta' Malta; illi sussidjarjament u minghajr pregudizzju ghas-suespost, l-allegazzjonijiet u l-pretenzjonijiet kontra l-Awtorita` konvenuta qed jigu respinti bhala nfondati fil-fatt u fid-dritt u dana kif ser jigi ppruvat fil-kawza; illi inoltre u minghajr pregudizzju ghas-suespost id-danni allegati u pretizi qed jigu kkuntestati u ghandhom jigu ppruvati; salvi eccezzjonijiet ulterjuri. Bl-ispejjez kontra s-Socjeta' attrici li tibqa minn issa ngunta ghas-Subizzjoni.

L-Eccezzjoni dwar il-Preskrizzjoni

A fol 35 is-Socjeta' Polidano rrilevat li l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni qed tibbazaha fuq l-Artikolu 2153 tal-Kodici Civili.

A fol 38 et dan it-Tribunal diversament presjedut fis-Sentenza tieghu tal-25 ta' Gunju, 2010 ddecieda billi jichad l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni mressqa miz-zewg konvenuti.

Skont il-provi mressqa u d-dokumentazzjoni esebiti jirrizulta li t-talba tirrigwarda zewg incidenti li sehhew f'Marzu u f'Ottubru, 2008 u li b'rizultat ta' dawn l-incidenti s-Socjeta' Vittoriosa Gaming Limited soffriet hsara fil-proprjeta` taghha ghal liema hsara ghamlet tajjeb

s-Socjeta' attrici. Il-claim imressqa minn Vittoriosa Gaming Limited thallset mis-Socjeta' attrici skont il-polza tal-asskurazzjoni ezistenti.

Il-*'claim'* totali kienet ghal izjed minn sitt elef ewro (€6000) pero' peress li kien hemm certu limitazzjonijiet fil-polza tal-asskurazzjoni thallset biss nofs il-claim u cioe' l-ammont ta' tlett elef, mitejn u ghoxrin ewro u hames centezmi (€3,220.05c).

Giet iffirmata *subrogation form* fit-02 ta' Dicembru, 2009 li permezz taghha s-Socjeta' attrici giet "...subrogated to all our legal rights and remedies" (fol 27).

A fol 20 xehed **Lawrence Formosa Claims Manager mas-Socjeta' attrici** li spjega li l-Vittoriosa Gaming Limited hija l-assikurat taghha u li kienet ghamlet '*claim*' u s-Socjeta' attrici kienet hallset skont il-polza tal-akkurazzjoni lill-istess Vittoriosa Gaming Limited. Huwa pprezenta kopja tas-*subrogation form* Dok FL1 u zied li l-*'claim'* totali kienet ghal izjed minn sitt elef ewro (€6,000) izda peress li kien hemm certu limitazzjonijiet fil-polza tal-asskurazzjoni thallset biss is-somma ta' tlett elef mitejn u ghoxrin ewro u hames centezmi (€3,220.05c).

A fol 52 xehed **Lawrence Formosa, Claims Manager tas-Socjeta' rikorrenti** sabiex jipprova l-pagament ta' tlett elef, mitejn u ghoxrin ewro u hames centezmi (€3,220.05c) li ghamlet l-istess Socjeta' lil Vittoriosa Gaming Limited ghaz-zewg incidenti cioe' dak ta' Marzu, 2008 u ta' Ottubru tal-istess sena. Dawn kienu kwantu ghal sitt mija u tmienja u tletin ewro (€638) ghall-ewwel incidenti u l-bilanc ghall-incident t' Ottubru, 2008.

Huwa pprezenta Dok LFA1 sa LFA3 li a bazi taghhom is-Socjeta' attrici hallset lil Vittoriosa Gaming Limited fosthom LFA1 l-ewwel rapport tal-Perit Benny Cortis li jinkludi *breakdown* tal-ispejjez a fol 56 li jammontaw ghal elf, tlett mija u erbgha u sebghin ewro u sebghin centezmu (€1374.70c) u dok LFA2 t-tieni rapport tal-istess Benny Cortis inkarigat mis-Socjeta' Vittoriosa Gaming Limited inkluz *breakdown* tal-ispejjez li jammontaw ghal sitt elef sitt mija u tnejn u tmenin ewro u erbgha u tletin centezmu (€6682.34c) ohra. In kontro-ezami Zammit xehed li d-decizjoni taghhom li jhallsu bbazawha fuq r-rapport tal-Perit Benny Cortis u r-rapport tal-Perit Patrick Calleja nkarigat mis-Socjeta' attrici. Il-Perit Cortis kien ghamel zewg rapporti u l-Perit Calleja ghamel rapport wiehed ghar-rigward taz-zewg rapporti tal-Perit Benny Cortis.

Lawrence Formosa spjega li Vittoriosa Gaming Limited kienet talbet hlas ta' elf tlett mija u erbgha u sebghin ewro u sebghin centezmu (€1374.70c) rigward l-incident ta' Marzu u s-Socjeta' attrici hallset hames mija u tnejn u tmenin ewro (€582) *policy excess* u b'hekk l-ammont li hallsu kien ta' sitt mija u tmienja u tletin ewro (€638). Spjega li ghalkemm fl-istima tal-Perit Cortis kien hemm s-somma ta' tlett mija u erbgha u sebghin ewro u sebghin centezmu (€374.70c) Vittoriosa Gaming Limited kienet ghamlet *claim* ta' elf, mitejn u ghoxrin

ewro (€1,220) eskluż il-VAT u mbagħad is-Socjeta' attrici nehħiet l-ammont ta' excess u l-bilanc li kien għad fadal hallsitu kollu s-Socjeta' attrici lil Vittoriosa Gaming Limited.

Rigward it-tieni *claim* l-ammont *net of vat* kien ta' hamest elef, mija u hamsa u sittin ewro (€5,165) minnu nehħew hames mija u tnejn u tmenin ewro (€582) *policy excess* u s-Socjeta' attrici hallset elfejn, hames mija u tnejn u tmenin ewro u hames centezmi (€2,582.05c) lill-istess Vittoriosa Gaming Limited.

A fol 66 is-Socjeta' attrici prezentat kont ta' sitt elef, tlett mija u hamsa u tmenin ewro (€6,385) mahrug minn Robert Cilia nkarigat mill-Casino di Venezia biex jagħmel ix-xogħolijiet rimedjali.

A fol 68 rega xehed l-istess xhud **Lawrence Formosa** u spjega li Dok LFA3 magħmul minn Robert Cilia, items numri wiehed (1) sa sitta (6) jirraprezentaw ix-xogħolijiet li kellhom isiru għal claim li saret f'Marzu, 2008. Spjega li l-*claim* kienet tammonta għal elf, mitejn u ghoxrin ewro (€1,220) u li s-somma ta' hames mija u tlieta u tmenin ewro (€583) tnaqset minn dan l-ammont sabiex l-bilanc li fadal huwa ta' sitt mija u tmienja u tletin ewro (€638). Rigward items 7 sa 11 fuq l-istess Dok LFA3 a fol 66, dawn jirraprezentaw it-tieni incident li sehħ f'Ottubru, 2008 u dawn il-hames items jammontaw komplessivament għal hames mija u sittax-il ewro (€516) li minnhom naqsu is-somma ta' hames mija u tlieta u tmenin ewro (€583) *policy excess* u l-bilanc li baqa' huwa ta' erbat elef hames mija u tlieta u tmenin ewro (€4,583) u minnhom hallsu elfejn hames mija u tnejn u tmenin ewro u hames centezmi (€2,582.05c) u li għalhekk dawn iz-zewg ammonti cioe' sitt mija u tmienja u tletin ewro (€638) u elfejn hames mija u tnejn u tmenin ewro u hames centezmi (€2,582.05c) komplessivament jammontaw għal tlett elef mitejn u ghoxrin ewro u hames centezmi (€3,220.05c) hija s-somma li qed titlob s-Socjeta' attrici.

Meta mistoqsi għaliex fit-tieni okkazzjoni ma sarx bħal ma gara fl-ewwel okkazzjoni cioe' li l-bilanc intier wara li tnaqqas il-*policy excess* u mhux nofs, bħal fit-tieni okkazzjoni, ix-xhud spjega li dan sar a bazi tar-rapport li kien sar mill-Perit Patrick Calleja fuq inkarigu tagħhom li kien indika li l-kagun ta' parti mill-hsarat kien ragunijiet ohra u mhux minhabba dak li għamlu l-intimati.

Ix-xhud pprezenta kopja tar-rapport tal-Perit Patrick Calleja tal-20 ta' Jannar, 2009 Dok LFA4 a fol 70 et.

A fol 55 is-Socjeta' attrici prezentat Dok LFA1 l-ewwel rapport tal-Perit Benny Cortis, Dok LFA2 t-tieni rapport tal-istess Perit, u Dok LFA3 kopja tal-kont ta' sitt elef tlett mija u hamsa u tmenin ewro (€6,385) mahrug minn Robert Cilia nkarigat mill-Casino di Venezia biex jagħmel ix-xogħolijiet rimedjali.

A fol 81 xehed **Robert Cilia li huwa self-employed** u jaghmel xoghol ta' manutenzjoni u kkonferma dok LFA3 a fol 66 li kien gie rilaxxat minnu u li kien thallas is-somma ta' sitt elef tlett mija u hamsa u tmenin ewro (€6,385).

In kontro-ezami spjega li item numru 9 hija *restoration works* cioe' xogholijiet f'hitan tal-gibs peress li kien hemm hsara fihom u dan meta kien dahal l-ilma. Spjega li kien hemm hafna tikkiet l'hemm u l'hawn u ghalhekk kellu jaghmel hafna xogholijiet bhala meta kien hemm il-moffa, ghamel xoghol ta' tindif ta' xorok izda ma biddel l-ebda xorok jew kileb.

In kontro-ezami Cilia xehed li x-xogholijiet lestihom ghal habta tal-Milied, 2008, Jannar, 2009. Huwa pprezenta rcevuta fiskali tal-hlasijiet li rcieva u spjega li dawn ix-xogholijiet bdihom u spicchom mal-ewwel f'perjodu wiehed. Huwa ghamilhom wara li l-Management tal-Casino di Venezia qallulu liema xogholijiet kellhu jaghmel u li kien hemm rapport ta' Perit. Il-hsara x-xhud jghid li ra u li ma kellu bzonn lil hadd jindikalu l-hsara jew li dik il-hsara grat bl-ilma ghax l-affarijiet kienu jidhru. Certifikat ta' Perit wara li lesta x-xogholijiet ma kienux hemm. Dwar l-ewwel item f'dok LFA3 cioe' '*restoring the roof to its original position*' huwa fisser li l-kelma adatta hija '*state*' flok '*position*'. Huwa ghamel xogholijiet fuq is-saqaf peress li kien dahal xi ilma minnhom. Spjega li ghamel tindif ta' moffa u tikhil, u *waterproofing* ma kienux jidher li kien hemm pero' l-hsarat graw minn barra min fejn kien hemm it-thaffir.

A fol 87 xehed il-**Perit Benny Cortis** u kkonferma z-zewg rapporti rilaxxati minnu Dok LFA1 u Dok LFA2.

In kontro-ezami huwa jinneqa li huwa bbaza r-rapport tieghu fuq dak li qaltlu Francesca Orlandi u li huwa mar fuq il-post u Orlandi wrietu l-hsarat li kien hemm. L-ewwel bdew bit-*toilet* peress li l-hsara kienet saret hemm u ra bicciet mis-saqaf imwaqqghin. It-*toilet* garrab l-hsarat u anki kien hemm xi madum imkisser. Fit-*toilet* huwa ra *cardboard* cioe' bicca tal-kartun fis-saqaf. Orlandi haditu fit-triq biex ikun jista jara l-kartuna minn fuq u mit-triq seta` jara li kien hemm is-Socjeta' ntimata u cioe' l-addetti taghha jahdmu hdejn din l-kartuna. Fir-ritratt numru 5 a fol 57 jidher l-main tal-ilma diehel ghal gol bini tal-Casino di Venezia. Spjega li l-haddiema ta' Polidano Brothers Limited baxxewh aktar l-isfel biex jintuza *jigger* u qattghu t-triq. Gara li meta kien qed isir it-tqattigh bil-*jigger* irrizulta li parti mit-*toilets* kienu taht it-triq u ghalhekk x'hin nizlu bil-*jigger* u bdew iqattghu bil-*jigger* faqghu s-saqaf. Polidano biss kienu qed jaghmlu dawn ix-xogholijiet u meta kellem lil ta' Polidano huma qalulu li kienu qed jaghmlu dawn ix-xogholijiet ghan-nom ta' Transport Malta u li kienu qeghdin ibaxxu t-triq. Huwa kkonkluda dak li tenna fit-tielet paragrafu tad-dokument a fol 56 peress li kien kellem lil ta' Polidano. Huwa xehed ukoll li meta wasal huwa l-konkrit kien diga tqieghed u jidher ukoll mir-ritratti numri 5 u 6 (fol 57). Jaqbel li l-hsarat kibru peress li ma sarx l-pavimentar tat-triq u din l-hsara ddiskutiha fit-tieni rapport tieghu Dok LFA2 a fol 59 et.

In kontro-ezami l-Perit Cortis xehed li d-danni rrizultaw peress li kienet thaffret it-trinka u cioe' toqba biex ikunu jistghu inizlu *x-shut down water valve* li jkun dejjem tal-Water Services. Il-PVC boxes msemija fit-tieni faccata tar-rapport tieghu huma wiehed ghal *shut down water valve* u l-iehor ghal *air conditioning units*. Spjega li meta qed jirreferi ghal *excavation works* huwa jirreferi ghal *excavation works* ta' dawn it-tnejn mhux ghat-triq kollha. Meta huwa fit-tieni paragrafu tat-tieni rapport tieghu kiteb '*The water leakage had been repaired within a few hours and the water stopped leaking into the premises*' huwa kien qed jirreferi ghal taht it-triq fejn hemm sala b'hafna mwejjed tal-loghob. Ma setghax jghid jekk din l-*leakage* tal-ilma setghax affettwa wkoll it-toilet huwa wiegeb li bl-ilma ma tistax tghid. Il-hsarat li huwa indika a fol 61 huma fejn graw il-hsarat cioe' mal-hajt fejn kienet saret din it-toqba fl-art u anke matul tat-triq f'dik l-area ta' mal-hajt. Il-figuri wasal ghalihom bil-*current market rates* u bl-esperjenza tieghu. Xogholijiet li saru f'Marzu u f'Ottubru ma gewx certifikati minnu.

A fol 22 **Gordon Zammit in rappresentanza tal-Awtorita` intimata** xehed li l-Awtorita` qatt ma rceviet talba ghal hlas minghand is-Socjeta` attrici. Kopja legali tall-ittra ufficjali mibghuta mis-Socjeta` Vittoriosa Gaming Limited tinsab a fol 24 tal-process.

A fol 21 xehed **Mark Paretti Maintenance Manager mas-Socjeta` Vittoriosa Gaming Limited** dwar is-*subrogation form* a fol 27 li skont hu hija ffirmata minn Milian Milonec.

Fl-affidavit tieghu a fol 50 **Mark Parretti, Maintenance Manager fil-Casino di Venezia kawza 1631/2010 AM3** xehed li fil-25 ta' Marzu, 2008 parti mis-saqaf tal-Casino di Venezia sfronda partikolarment is-saqaf ta' wahda mir-'*restrooms*' li tinsab fuq wara tal-Casino di Venezia fejn it-tarag li jaghti mill-'*ground floor*' ghall-ewwel sular u kif ukoll is-saqaf tal-'*Vault Room*' u dan kkawza hsarat konsiderevoli nkluz danni fis-suffett, fis-sistema ta' estrazzjoni, ksur fil-madum u anke kisser totalment il-kamra tal-banja. Minn fejn waqa` dan is-saqaf wiehed setgha facilment jara d-dawl tax-xemx diehla minn barra.

Meta gara dan l-incident kienu qed isiru xi xogholijiet ta' rikostruzzjoni fi Triq San Lawrenz liema triq tigi tmiss man-naha ta' wara tal-Casino di Venezia. Skont Parretti kienu dawn ix-xogholijiet l-kawza principali tal-hsarat kollha li gew kkagunati fil-bini tal-casino u fis-sistemi tal-istess. Kienu inkarigaw lill-Perit Benny Cortis li wara li mar jaghmel spezzjoni fuq l-post ghamel rapport fis-27 ta' Marzu, 2008. Xehed li l-hsarat gew anke kkagunati liz-zewg PVC's mpoggija fit-triq bl-ghan li jigbru l-ilma li jkun gej mill-units tal-air conditioners appartenenti lill-istess casino u li dawn l-PVC's huma konnessi mas-sistema tal-fossa fit-triq. Il-Perit Cortis identifika ukoll problemi ta' leakage t' ilma gewwa l-kmamar tal-Casino di Venezia specifikament fl-*underground level* tal-istess bini. Huwa nkariga lil Robert Cilia biex jiehu

hsieb li jsiru x-xogholijiet rakkomandati mill-Perit Cortis fir-rapport tieghu u dawn saru b'mod sodisfacenti.

A fol 90 rega xehed **Mark Paretto Maintenance Manager ma' Casino di Venezia** li meta graw il-hsaret ma kienx prezenti pero' kienu cemplulu n-nies tieghu. Il-Kunsill kienu qalulu li x-xogholijiet qed isiru minn Polidano u li kieku kien hemm kuntrattur iehor l-Kunsill kien jghidlu. Jikkonferma l-hlas li sar lil Robert Cilia. Dwar Item numru 9, xehed li kien hemm affettwati zewg sulari bix-xogholijiet li huma gholi ta' tlett sulari tal-lum peress li l-ewwel sular fih zewg sulari tal-lum. Kellhom hsarat kemm fuq il-gebli kif ukoll fuq l-*gypsum boards*, tnehhet il-moffa hadra li harget fuq l-hitan, inghatat zmien biex tinxef kif ukoll *treatment* biex ma tergax tohrog u fejn kien hemm bzonn zebgha nghatat iz-zebgha. Xehed li kieku x-xogholijiet saru fis-sajf ma kienx ikun hemm t-tieni set ta' danni. Ix-xogholijiet li saru f'Marzu baqghu mhux kompletati s' Ottubru u li l-ilma dahal peress li daww ix-xogholijiet ma kienux kompletati u fuq suggeriment tal-Perit tagghom l-impjegati tagghom ghamlu s-siment bejn it-triq u l-binja tal-Casino sabiex ma tkomplix tigr iktar hsara.

Ix-xhieda ta' **Nicholas Baldacchino** msemija a fol 102 u dokumenti msemija jinsab a fol 90 et tal-kawza 1631/2010 AM3. A fol 90 (kawza 1631/2010AM3) xehed Nicolas Baldacchino, Manager, Legal Manager mal-Awtorita` konvenuta. Jammetti li x-xogholijiet fi Triq San Lawrenz, il-Birgu, kienet giet l-Awtorita` konvenuta biex taghmilhom u li wara sejha ghall-offerti t-tender intrebah mis-Socjeta' konvenuta Polidano Brothers Limited. Jammetti li wahda minn dawn it-trinek li kellhom isiru hija mertu ta' din il-kawza u li x-xoghol sar mis-Socjeta' Polidano. Ir-rwol ta' Transport Malta f'dan il-kaz kien dak ta' manegjar. Xehed li fuq l-post qatt ma mar u li certu Mr Portelli kien jissorvelja dawn ix-xogholijiet. Xehed li hija l-Awtorita` li taghti direzzjonijiet u istruzzjonijiet lil kuntrattur dwar kemm ghandu jinzel fil-fond sabiex ikunu jistghu jghaddu dawn is-servizzi pero' dan isir a bazi ta' informazzjoni li l-Awtorita` tkun inghatat minghand l-entitajiet governattivi involuti. Mistoqsi fuq min taqa` r-responsabbilita` tal-management tas-sit ta' fejn ikunu qed isiru x-xogholijiet Baldacchino wiegeb li dawn ikunu responsabbilita` tal-kuntrattur partikolarment f'dak li jirrigwarda s-sigurta` ta' dan is-sit waqt li jkunu ghaddejnin ix-xogholijiet.

Ix-xhud ipprezenta dawn id-dokumenti:

Dok NB1 sa NB8 – skambju ta' korrisondenza li ghaddiet bejn l-Awtorita` u l-Korporazzjoni Enemalta u l-Water Services Corporation (fol 95 sa fol 106 tal-kawza 1631/2010 AM3).

Fol NB9 a fol 107 (kawza 1631/2010AM3) ittra indirizzata lill-Editor ta' The Times minn certu Paul Bezzina u mibghuta lis-Socjeta' konvenuta.

Dok NB10 – il-permess relattiv (fol 109 et. kawza 1631/2010AM3) li jkopri bejn Lulju, 2007 u Mejju, 2008.

Dok NB11 – ir-rapport li hejja perjodikament il-Field Officer li kien jintbghat mill-Awtorita` ntimata (fol 122 et. kawza 1631/2010AM3).

A fol 107 xehed il-**Perit Daniel Cordina prodott mill-Awtorita' konvenuta**. Xehed li mis-sena 2006 sa 2007 huwa kellu l-kariga` t' Assistant Manager jew Perit tar-Regjun u li f'dan il-kaz xogholu kien dwar xoghol ta' konkos fi preparament ta' pediment qabel ma jsir il-pavimentar tat-triq. Is-sodda tal-konkos saret mill-kuntrattur inkarigat minn Transport Malta u xogholu kien ta' sorveljanza li jara li dan ix-xoghol ikun qed jigi imwettaq skont il-kuntratt. Xehed li Transport Malta ma kienetx involuta fix-xoghol lii kellu jsir ghad-Dipartimenti ohra bhal-Draining Department, cables tal-Maltacom jew Melita. Xehed li kien hemm ftehim bejn il-Ministru Mugliett u l-Ministru responsabbli tal-*Works Department* li l-konkos isir minn Transport Malta u l-pavimentar mill-*Works Department*. Jigu avzati d-dipartimenti koncernati meta jkun ser isir xi xoghol fi triq u li dan ikun sorveljat minn Periti jew persuni ohra li jkunu gew inkarigati specifkament minn dawk l-oqsma. Xehed li l-prezenza tieghu tkun mehtiega waqt li jkun qed isir ix-xoghol li tkun involut fih Transport Malta. Xogholu kien li jissorvelja x-xogholijiet li jkunu saru ta' tqeghid ta' konkos u li jiccertifika li x-xoghol ikun sar skont l-arti u s-sengha. It-triq inqalghet skont l-inkarigu li kellu l-kuntrattur inkarigat mill-Awtorita` cioe' mis-Socjeta` konvenuta.

Meta kienet qed tinqala` t-triq il-Perit Cordina xehed li l-Awtorita` ma hadet ebda mizuri ta' prekawzjoni f'dak li jirrigwarda l-perkolazzjoni ta' ilma waqt li kien qed isir dan ix-xoghol ta' thaffir u li jekk kellu jsir xi haga dan kellu jsir mid-*Drainage Department*. Lilu ma rrizultalux li kien hemm problema ta' perkolazzjoni t' ilma anke wara li tqeghdet din is-sodda tal-konkos u kieku kienu jmorru jivverifikaw dwar dan. Xehed li setgha kien hemm xi *gratings* li saru bhala mizuri ohra apparti t-tqeghid tal-konkos sabiex ma jkunx hemm perkolazzjoni t' ilma. Xehed li ma rceview ebda lment li kien hemm perkolazzjoni ta' ilma fl-ebda stadju tal-progett. Mizuri biex jigi evitat perkolazzjoni ta' ilma apparti li sar dan il-pedament tal-konkos bhal per ezempju xi tqeghid ta' qatran jew installazzjoni ta' membrane l-Perit xehed li ma jidhirlux. Il-gratings kienu nqalghu u li l-ilma tax-xita meta jkun hemm dan il-pedament tal-konkos jkun hemm *surface run off* anke qabel ma jkun sar il-konkos. Pero' x-xoghol li sar mid-*Drainage Department* kien tant estensiv u dan fis-sens li kien il-wisa kollu tat-triq li eventwalment meta gew biex iqeghdu dak il-pedament tal-konkos kienu ga sabu materjal li kien intuza mid-*Drainage Department* bhala *sotto suol* ghal dak li kienu ser iqeghdu huma. Jammetti li l-Ufficjal ta' Transport Malta kien imur jaghmel spezzjonijiet *on site* waqt li kienu qed isiru dawn ix-xogholijiet pero' jghid li l-Awtorita` kienet biss inkarigata taghmel t-tqeghid tal-pedament tal-konkos. Huwa kkonferma li l-ispezzjonijiet li saru mill-Field Officers bdew fil-21 ta' April, 2008 u mhux fil-21 ta' Marzu, 2008 izda kkonferma li kien hemm spezzjoni li saru fil-23 ta' Lulju, 2007.

Mistoqsi ghaliex kien imur il-Field Officer tal-Awtorita' konvenuta sabiex jaghmel dawn l-ispezzjonijiet fuq medda ta' ghaxar xhur meta l-involvement ta' Transport Malta kien limitat ghal tqeghid tal-konkos huwa xehed li veru li kien imur pero' l-hlas li sar minn Transport Malta kien isir ghat-tqeghid tal-konkos filwaqt li hlas ta' skavar u s-sistemi l-ohra kien sar b'kuntratt separat minn enitita separata. Jammetti li hareg c-certifikazzjoni lis-Socjeta' konvenuta li x-xoghol kien sar sodisfacentement u cioe' skont l-arti u s-sengha u li tali certifikazzjoni hija ghal tqeghid dwar il-pedament tal-konkos biss.

A fol 111 et xehed il-**Perit Joseph Cachia prodott mis-Socjeta' konvenuta**. Xehed li huwa jokkupa l-kariga ta' Perit u Civil Engineer fi hdan is-Socjeta' konvenuta. Jghid li dwar dawn ix-xogholijiet li saru fi Triq San Lawrenz, il-Birgu, kienu gew inkarigati minn Transport Malta u li dak iz-zmien kienet l-ADT sabiex jaqilghu l-wicc tat-triq, inizlu l-livell tat-triq u ssir sodda bis-siment tal-konkos sabiex imbaghad eventwalment ikun jista isir ix-xoghol ta' pavimentar. Struzzjonijiet kienu jircevuhom minghand Transport Malta u huwa jghaddihom lil haddiema u jara li dawn jitwettqu. Jammetti li s-Socjeta' Polidano kienet responsabbli mill-esekuzzjoni ta' dan ix-xoghol.

Mistoqsi dwar x'ingenji u x'makkinarju intuza sabiex jigi mwettaq dan ix-xoghol Cachia jghid li ntuzza makkinarju li huma jsejhulu '*light weight*' li jintuza f'lokalitajiet u f'inhawi fejn ikun hemm restrizzjoni ta' spazju bhala ma kien hemm f'dan il-kaz partikolari.

Huwa pprezenta Dok JC1 skrittura; Dok JC2 ritratt li jindika t-tip ta' makkinarju li fil-fatt kien qed jintuza fuq il-lant tax-xoghol, u JC3 ritratt li jindika t-twettieq tax-xoghol u x-xoghol manwali li kien hemm involut; il-permess tal-MEPA Dok JC4, kopja tad-dokument tal-kejl Dok JC5, kopja ta' kont relattiv Dok JC6, li harget is-Socjeta' konvenuta wara li jittiehed l-kejl u diversi ritratti Dok JC7, JC8 u JC9. Dok JC7 Cachia xehed li dan jindika l-parti tas-saqaf li waqghet u li ttiehed wara li saret it-tiswija JC8 juri l-hsara li grat fl-istess kantina. Ritratt Dok JC 9 juri t-triq meta lestew ix-xogholijiet is-Socjeta' konvenuta cioe' b'sodda tal-konkos u li a fol 155 Cachia xehed li dan ir-ritratt jindika dik il-parti tat-triq fejn hemm il-Casino di Venezia u li l-parti tas-saqaf li ggarfet hija dik tal-Casino di Venezia.

Cachia spjega l-procedura biex issir triq u kif l-ewwel irid ikun hemm il-permess tal-MEPA Dok JC4 u minnu jirrizulta d-data meta kellu jigi mwettaq ix-xoghol cioe' meta dahal fis-sehh dan il-permess u meta kien jiskadi. Huwa xehed li ix-xogholijiet tlestew sal-bidu ta' Mejj u li htiega ta' estensjoni ma kienx hemm ghax fl-ahhar ta' Mejj kien ser jittiehed il-kejl li sar fil-presenza tal-Perit Daniel Cordina f'isem l-Awtorita' konvenuta.

Xehed li s-Socjeta' konvenuta ghamlet xogholijiet fuq inkarigu tal-Water Services Corporation u tal-Enemalta fl-istess triq minhabba li kellhom xi servizzi ghaddejnin minn din l-istess triq. Meta mistoqsi min kien jaghti l-istruzzjonijiet dwar xogholijiet li kienu mehtiega li

jsiru ghal dawn l-entitajiet, il-Perit Cachia xehed li dawn kienu jircevuhom specifikament minghand l-persuni teknici inkarigati mill-istess entitajiet governattivi u c-certifikazzjoni saret minn persuni teknici li ntbaghtu mill-Awtorita` konvenuta li ghal Polidano kienet il-klijent tagghom.

A fol 112 Cachia jghid li waqt li kien qed isir xoghol ta' skavar ta' trinka l-haddiema sabu xi gebel kbir li sabiex jtkisser kien hemm htiega li jintuza *jiggers* li huma *jackhammer* zghir sabiex dawn jtkissru. Dan il-*jigger* huwa specifikament intiz sabiex jikkawza l-inqas hsara possibbli konsegwenza tal-*vibration* li jaghmel. Jaf li meta kien qed isir dan ix-xoghol waqghet gebra li wara rrizultalhom li kienet parti minn saqaf ta' *basement* li kien hemm sitwat taht din l-istess triq. In segwita` ta' dan l-incident huma accedew fil-kantina fejn ikkrollat din il-parti mis-saqaf u anke ha xi ritratti tal-hsara li rrisikontraw.

Cachia xehed li filwaqt li l-klijent tagghom kien Transport Malta, t-twertieq ta' dan ix-xoghol partikolari kien in konnessjoni ma' parti mix-xoghol li Polidano gew inkarigati jaghmlu mill-Enemalta jew l-Water Services Corporation u dan sabiex jghaddu s-servizzi tagghom minn din t-triq.

Huwa kkonferma li l-istruzzjonijiet li kienu jircievu kienu verbali u f'dak li jirrigwarda livelli ta' triq kien ikun hemm il-marki ga imwettqa jew li jkunu ga saru fuq il-post. Ix-xoghol ta' pavimentar fl-istess triq is-Socjeta' Polidano ma kienet involuta f'xejn.

Huwa xehed li f'Mejju meta spickaw mix-xogholijiet hallew it-triq mghottija b'sodda tal-konkos.

Mitlub jghid min kien il-Perit li ntbghat mis-Socjeta' Polidano sabiex jaghmel dawn ix-xogholijiet fejn ggarraf parti tas-saqaf tal-Casino di Venezia Cachia wiegeb li bl-amment ma setghax jghid u jrid jaghmel il-verifiki tieghu. Pero' xehed li kien ra s-saqaf wara li saret it-tiswija pero' jghid li l-parti tal-gebla li waqghet kienet wahda relattivament zghira. Huwa jiftakar li din l-gebla regghet giet impoggija u mqeghda f'postha u kien sar rinforzar min-naha ta' barra u ghalhekk dan kien ix-xoghol rimedjali li wetqet is-Socjeta' Polidano Brothers Limited.

Dwar it-tibdil fil-livell tat-triq Cachia xehed li din kellha tinzel 'l isfel u meta mistoqsi jiftakarx kemm kienet id-differenza fil-livell bejn it-triq kif kienet ezistenti qabel ma saru x-xogholijiet u wara li wetqu x-xogholijiet huma Cachia ma kienx cert minn dan pero' stqarr li jidhirlu li kien hemm differenza ta' madwar ghaxar (10) centimentri jew hmistax-il (15) centimetru l-aktar. U li l-fond li nizlu fih sabiex saru dawn ix-xogholijiet kien, f'dak li jirrigwarda t-trinek, nizlu madwar disghin centimetru (90cm) madanakollu fejn nizel il-livell tat-triq huma hafra sa hamsa u ghoxrin (25) centimetru.

Dwar dawn il-livelli u l-fond ta' kemm kien hemm l-htiega li jinzlu Polidano nghataw din l-informazzjoni kollha minghand Transport Malta pero' l-istruzzjonijiet dwar l-fond li kien mehtieg li jinzlu kienu jircevuhom mill-Enemalta u l-Water Services ghal dak li jirrigwarda x-xogholijiet inkarigati minnhom.

Huwa pprezenta Dok JC1 sa Dok JC9 a fol 116 et.

A fol 241 in kontro-ezami, l-Perit Joseph Cachia wara li ra n-nota a fol 167 tal-kawza numru 1472/2010 AM3 u datata 27 ta' Frar, 2015 u wara li ezamina d-dokumenti rilevanti ghal dan il-kaz huwa kkonferma li d-dokumenti mmarkati u li jinsabu minn fol 192 sa fol 238 tal-kawza li huwa Schedule 'C' ma humiex rilevanti ghal dan il-kaz. Rigward d-dokument a fol 176 huwa pprezenta dokumenti fol numru 176B biex ikun komplut u ghalhekk ikun jiffirma parti minn dokumenti 176A u B. Huwa pprezenta t-tender document ghal dan il-kaz Dok Z1 u li b'referenza ghal fol 171 Cachia obbliga ruhu li jipprezenta t-tieni faccata ta' dan id-dokument. Fol 179 sa fol 191 hija l-iskeda li tikkompreni dawk l-istandard clauses li jkunu ma' kwalunkwe tender document u li huma rilevanti ghat-tender document li pprezenta seduta stante u li gie mmarkat bhala Dok Z1. In kontro-ezami l-Perit Cachia xehed li d-dokumenti li qed jigu sfilzati u li kienu Skeda C u D dawn gew sorvolati permezz ta' legal notice li kienet ghaddiet fis-sena 2003 u li ghalhekk ma hemmx l-htiega li jigu rimpjazzati ghaliex jemanu mil-ligi.

A fol 144 is-Socjeta' konvenuta prezentat Dok JCX sett ta' ritratti, l-ewwel faccata tat-tender document, l-applikazzjoni ghat-tender ta' Polidano u l-permess mill-ADT biex isiru x-xogholijiet fi Triq San Lawrenz, Birgu.

A fol 167 s-Socjeta' Polidano Brothers Limited prezentat Dok NS1 il-letter of acceptance u l-kondizzjonijiet tat-tender.

A fol 243 Dok Zi huwa t-tender document ipprezentat mill-Perit Joseph Cachia.

A fol 251 l-istess Socjeta' konvenuta pprezentat it-tieni pagna tal-ittra li tinsab a fol 171.

A fol 139 xehed Mustafa El Migrab li xehed li huwa jahdem mas-Socjeta' Polidano Group bhala Foreman u ilu jahdem mal-istess ghal dawn l-ahhar disa` (9) snin. Huwa spjega li kienu qed jaghmlu xoghol flimkien ma' persuni fi hdan il-Water Services Corporation. Ix-xoghol kien jirrigwardja t-tnehhija tal-medda ta' drains li kien hemm f'din it-triq partikolari. Xehed li kienu l-persuni mill-Water Services Corporation li kienu jaghtuhom dawn l-istruzzjonijiet. Intuza l-JCB fil-parti l-wisa tat-triq u fil-parti dejqa l-mini excavator u sar ukoll xoghol bl-idejn. Ma kull fazi tax-xoghol li kien iwettaq kien jigi ufficjali minn tal-Korporazzjoni sabiex da parti tieghu jiccertifika x-xogholijiet li kienu twettqu. Dwar il-hsara mertu tal-kawza huwa xehed li xi xoghol ta' skavar kien qed isir ezattament wara l-Casino u ma kienux jafu li

kien hemm il-kmamar taht il-livell tat-triq u kien waqt li kien qed isir xoghol ta' skavar bil-*mini excavator* u bil-*jackhammer* li ggarrfet parti mis-saqaf ta' wahda minn dawn il-kmamar li tinsab that l-art. Ix-xoghol kien qed isir minn haddiema ohra ta' Polidano u mhux minnu. Kif saret din il-hsara huma infurmawh minnufih u mar jittawwal u n-nota li kien hemm parti mis-saqaf li kien waqa` ghal fuq toilet li ggarraf. Ghamlu tiswija minn barra fis-sens li taw xi konkos. Dan gara qabel is-sajf. Ix-xoghol li kienu nkarigati li jwettqu kien jirrigwardja t-tnehhija u rimpjazzar ta' xi katusi ta' *drains* u mbaghad taw il-konkos bix-xibka. Meta huma warrbu minn fuq il-lant tax-xoghol il-fazi tax-xoghol kienet waslet f'dan l-istadju. Dwar il-pavimentar xehed li kien hemm kuntrattur iehor involut f'dan ix-xoghol.

In kontro-ezami xehed li x-xoghol kien fuq inkarigu ta' Water Services Corporation u mhux ta' Transport Malta u dan ghax ix-xoghol kien tas-sistema ta' drains li kien jinvolvi lil Water Services Corporation. Ix-xoghol dam ghaddej xi tlett xhur u dan kien fix-xitwa. Milli seta` jifhem kien hemm diga din il-problema li jidhol l-ilma fid-djar taghhom pero' ddikjaraw mieghu ukoll li din l-problema ippersistiet anke waqt li kienu ghaddejjin huma bix-xogholijiet. Dan id-diskors sar mill-persuni li kienu avvicinawhom ghax hasbu li l-problema tal-ilma kienet gejjja mid-drains u hasbu li la darba dawn ser jinbidlu allura l-problema kienet ser tigi rizolta. Madanakollu jidher li l-problema xorta ippersistiet. L-ilment taghhom kien dwar l-ilma tax-xita ghax hasbu li ghax ser jinbidlu d-drains allura din il-problema kienet ser tigi rimedjata izda l-problema ta' perkolazzjoni ta' ilma xorta kompliet. Il-hsara fil-Casino di Venezia ma rahiex u tal-casino qatt ma lmentaw mieghu dwar din l-problema.

Ra n-noti tal-osservazzjonijiet tal-partijiet kollha.

Ikkunsidra:

Illi f'din il-kawza s-Socjeta` assikuratrici Atlas Insurance ghan-nom tal-assikurat taghha s-Socjeta` Vittoriosa Gaming Limited sabiex tfittex is-Socjetajiet konvenuti sabiex jigu kkundannati jhallsu s-somma kumplessiva ta' tlett elef mitejn u ghoxrin ewro u hames centezmi (€3,220.05c) lis-Socjeta` rikorrenti rapprezentanti danni li soffriet l-istess Socjeta` rikorrenti b'rizultat tat-traskuragni u negligenza tal-intimati jew min minnhom b'rizultat ta' zewg ncidenti li sehew f'Marzu u Ottubru, 2008 u li b'rizultat taghhom is-Socjeta` Vittoriosa Gaming Limited soffriet hsara fil-proprijeta` taghha ghal liema hsarat ghamlet tajjeb is-Socjeta' rikorrenti. Tali ammont thallas mis-Socjeta' attrici lis-Socjeta' Vittoriosa Gaming Limited.

Li mhux kontestat li s-Socjeta` asskuratrici fil-fatt diga kkumpensat lis-Socjeta` Vittoriosa Gaming Limited ghad-danni li soffriet l-istess Socjeta` ghalkemm mhux fl-ammont intier li kienet talbet l-istess Socjeta` .

Hawnhekk si tratta ta' *'culpa aquiliana'*. Skont l-**Artikolu 1031** kulhadd iwiegeb ghal hsara li tigrigi bi htija tieghu. L-**Artikolu 1032** jaghti definizzjoni tal-htija u cioe' ghandu jitqies *"fi htija kull min fl-ghemil tieghu ma juzax il-prudenza, d-diligenza u l-hsieb ta' missier tajjed tal-familja."*

Isegwi li sabiex is-Socjeta' attrici tirnexxi f'din il-kawza ta' danni hija ghandha tipprowa li soffriet danni kif imfissra fl-**Artikolu 1032** bi htija tal-konvenuti jew min minnhom. Fil-kaz in ezami jista jinghad li d-danni li soffriet is-Socjeta' *Vittoriosa Gaming Limited* ma gewx kontestati u konsegwentement ippruvati pero' min mill-konvenuti huwa responsabbli?

Kif jinghad fis-sentenza moghtija nhar it-28 ta' Lulju, 2011 fl-ismijiet **'Go plc vs Charles Dimech'** gie ritenut li *"hu pacifiku li l-ligi trid illi min ikun responsabbli ghad-danni ghandu jhallas kull dannu li ragonevolment jitqies bhala konsegwenza diretta tal-fatt illecitu imma mhux aktar minn hekk."*

Il-Qorti tal-Appell, fid-9 ta' Frar, 2005 fl-Appell Civili fl-ismijiet **"Kevin Mifsud vs Sparkasse Bank Malta p.l.c. et"** irreteniet illi:

"Din in-norma tikkostitwixxi l-punt kardinali tar-responsabilita extra kontrattwali u tenuncja r-regola li l-awtur tal-lezjoni ghandu jaghmel tajjed ghall-konsegwenzi negattivi patrimonjali subiti mit-terz. Din ir-responsabilita ghandha bhala fonti taghha l-imgieba imputabbli li tista' tkun doluza jew kolpuza. Imgieba din li ghandha jkollha necessarjament ness ta' kawzalita mal-event dannuz."

Ir-rikorrenti qed jibbazaw il-pretensjonijiet taghom fuq l-htija aquiliana li tippresupponi. F'din it-tip ta' azzjoni kontrarjament ghal dik kontrattwali ma hemmx rabta obligatorja antecedent ghal att jew ommissjoni li jaghti lok ghad-dannu li l-atturi jallegaw li gie lilhom kawzat. Fuq l-atturi jintefa l-oneru li jippruvaw in-nexus bejn l-agir tal-intimat u d-danni minnhom sofferti (**ara Dr Louis Cassar Pullicino noe vs Angelo Xuereb pro et no PA 03.07.2003** fost hafna ohrajn li jenuncjaw dan il-principju bazilari tad-dritt).

Ovjament kull min jaghmel uzu ta' jedd tieghu fil-qies li jmiss ma jwegibx ghal hsara li tigrigi b'dak l-uzu (**Art 1030** Kodici Civili). Dan il-qies insibuh fl-**artikolu 1032(1)** fejn kif enuncjat aktar 'l fuq l-ligi tispjega li jekk ma tintuzax il-prudenza, d-diligenza u l-hsieb ta' missier tajjed tal-familja titwieled r-responsabbilita' ghad-danni.

Armat b'dawn il-principji t-Tribunal fl-ewwel lok irid jara jekk il-hsarat sofferti mill-atturi kienux ir-rizultat tal-operat tal-persuni mqabbdha mill-Awtorita' intimata sabiex jaghmlu x-xogholijiet fi Triq San Lawrenz, il-Birgu. Li kien hemm il-hsarat hu indiskuss. Dan hareg car mill-provi li ma gewx kontestati. U dawn l-hsarat sehew ukoll meta nbeda ix-xoghol fit-triq mill-konvenuti kuntratturi *Polidano Brothers Limited* hu wkoll indiskuss. Pero' l-atturi jridu

jippruvaw li l-hsara hi l-konsegwenza tal-operat tal-konvenuti jew min minnhom. Il-gurisprudenza tghallimna li:

“Fil-kamp civili ghal dak li hu apprezzament tal-provi, l-kriterju ma huwiex dak jekk il-gudikant assolutament jemminx l-ispejgazzjonijiet furniti lilu, imma jekk dawn l-istess spejgazzjonijiet kienux, fic-cirkostanzi zvarjati tal-hajja, verosimili. Dan fuq bilanc ta’ probabbilitajiet, sostrat baziku ta’ azzjoni civili, in kwantu huma dawn, flimkien mal-preponderanza tal-provi, generalment bastanti ghal konvinciment; ghax kif inhu pacifikament akkolt, ic-certezza morali hi indotta mill-preponderanza tal-probabbilitajiet. Dan ghad-differenza ta’ dak li japplika fil-kamp kriminali fejn l-htija trid tirrizulta minghajr ma thalli dubju ragonevoli.” (Emanuel Ciantar vs David Curmi et PA 28/03/2003).

Inoltre kif intqal fil-kawza, **‘Mifsud vs Camilleri deciza mill-Onorabli Qorti tal-Appell fil-15 ta’ Dicembru 2004 intqal li:** *“Hu pacifiku li ma huwiex bizzejjed li wiehed jaghmel uzu mid-dritt tieghu izda dan l-uzu jrid ikun fil-limiti gusti kwindi anke konciljat ghad-drittijiet ohra ta’ haddiehor, li altrimenti jistghu jigu vvjolati b’dak l-uzu u dan ikun illeggittimu”.* Intqal ukoll fil-kawza **‘Captur vs Borg’ deciza mill-Qorti tal-Magistrati fil-5 ta’ Ottubru 1993 illi** *“kull min, b’xoghol konness ma’ kostruzzjoni, jaghmel hsara lill-vicin jirrispondi ghad-danni.”*

Il-fatti

Is-Socjeta` attrici rceviet *‘claim’* minghand is-Socjeta` Vittoriosa Gaming Limited rigwardanti zewg incidenti li sehew f’Marzu u f’Ottubru, 2008. Tali *‘claim’* kienet ta’ sitt elef ewro (€6,000) pero’ peress li kien hemm certu limitazzjonijiet fil-polza tal-assikurazzjoni hija hallset lill-assigurat taghha s-somma ta’ tlett elef mijtejn u ghoxrin ewro u hames centezmi (€3,220.05c) u ghalhekk qed taghmel din il-kawza.

Gara li l-Awtorita` ghat-Trasport f’Malta permezz tal-hrug ta’ *tender* mid-Dipartiment tal-Kuntratti datat 11 ta’ Lulju, 2006 ippubblikat sejha ghall-offerti rigwardanti l-bini mil-gdid u tqeghid ta’ sodda ghal pavimentar fi Triq San Lawrenz il-Birgu liema tender rebhitu u accettatu s-Socjeta` ntimata Polidano Brothers Limited. Gara izda li l-istess Awtorita` peress li t-triq hija pjuttost antika ikkommunikat mal-Korporazzjoni Enemalta u mal-Korporazzjoni tas-Servizzi tal-Ilma u wkoll ma dawk is-Socjetajiet u entitajiet li jirrigwardaw is-servizzi ta’ telekommunikazzjoni biex jghaddu mill-gdid is-servizzi ladarba kien ser jinqala` l-wicc tat-triq.

Il-Korporazzjoni tas-Servizzi tal-ilma rrispondiet li kellhom bzonni iqattghu ukoll trinka biex jghaddu xi servizzi min-naha taghhom liema trinka kkawzat l-allegati hsarat mertu tal-kawza.

Ix-xoghol minn Polidano tlesta f'Mejju, 2008 u xogholu skont it-tender kien jinvolvi t-tnehhija tal-wicc tat-triq, tnaqqis fl-gholi tal-livell pre-ezistenti tat-triq u tqeghid ta' sodda tal-konkos sabiex wara jsir il-pavimentar li kellu jsir minn terzi.

Is-Socjeta' attrici qed titlob hlas ta' danni b'rizultat ta' zewg incidenti li graw fil-25 ta' Marzu, 2008 u fl-1 ta' Ottubru, 2008. Fil-25 ta' Marzu, 2008 kien waqa` parti mis-saqaf tal-Casino di Venezia li sfronda u kkawza danni lill-istess casino. Illi tali hsarat saru meta l-kuntrattur Polidano kien qed ihaffer biex ibaxxi l-*main water shut down valve* fit-triq u li kien waqt dan ix-xoghol li Polidano skopra li parti mit-triq San Lawrenz, fil-Birgu tghaddi fuq il-Palazz tal-Kaptan.

Is-Socjeta` Vittoriosa Gaming Company Limited inkarigat lill-Perit Benny Cortis li ddentifika l-*water infiltration* fil-bini tal-Casino di Venezia bhala kagun tal-hsarat sofferti mill-istess Casino u ssugerixxa diversi xogholijiet sabiex wiehed jevita li l-ilma jidhol gewwa l-bini tal-Casino di Venezia u jikkawza hsarat ulterjuri f'dan fl-istess fond. Saru x-xogholijiet li ssugerixxa l-Perit mill-Casino pero' dawk li huwa rrakomanda li ghandhom isiru mill-kuntrattur, cioe' tqeghid ta' *water proofing membrane* taht il-konkrit tat-triq sal-gurnata tat-tieni rapport tieghu baqghu ma sarux u li l-kuntrattur kien qieghead biss saff ta' konkrete bhala sub-base.

Gara li pero' f'Ottubru, 2008 minhabba ta' maltempata qawwija kwantita` konsiderevoli ta' ilma dahlet gewwa l-istess fond. L-ilma dahal minn naha fejn kien waqa` s-saqaf f'April tal-istess sena.

L-Awtorita` tikkontendi li xogholha kien li tissorveja t-tqeghid tas-sodda tal-konkos biss u mill-atti jirrizulta li tali xoghol gie certifikat mill-istess Awtorita` li x-xoghol sar skont l-arti u s-sengha. Il-Perit Daniel Cordina ghall-Awtorita` li ccertifika tali xoghol, jikkonferma li kienu jmorru l-Field Officers fuq l-lant tax-xoghol u xehed ukoll li hadd ma nformah li kien hemm problema ta' perkolazzjoni tal-ilma fil-proprjeta` tal-Casino di Venezia.

Ikkunsidra Ulterjorment

Li l-eccezzjoni dwar il-preskrizzjoni giet michuda permezz ta' sentenza tal-25 ta' Gunju, 2010 a fol 38 et.

Dwar l-ewwel eccezzjoni tal-Awtorita` konvenuta li hija mhix il-legittimu kuntradittur din l-eccezzjoni qed tigi michuda stante li l-kuntratt t' appalt huwa kuntratt li jitqies bhala '*res inter alios acta*' fil-konfront ta' terzi u li semmai hija l-Awtorita` li jkollha dritt ta' rinvalsa fil-konfront tal-kuntrattur.

Dwar il-mertu t-Tribunal jirrileva li ma hemmx dubju li hu dover tal-appaltatur li jippresta xoghol tajjeb indipendentement x'ticcertifika l-Awtorita`. Intqal kemm-il darba li l-appaltatur li

jesegwixxi hazin ix-xoghol li jiffirma l-oggett tal-appalt huwa responsabbli ghad-dannu kollu li jigi minn dik l-ezekuzzjoni hazina. Dan hu hekk avolja jkun hemm l-approvazzjoni ta' xoghol jew l-appaltatur ikun mexa skont l-ispecificazzjonijiet jew istruzzjonijiet moghtija mill-kommittent. L-appaltatur hu obbligat u hu dejjem responsabbli li jaghti lil min qabdu opra sodisfacenti u ma jistax jallega li dak li gara sehh minhabba li l-Awtorita` jew li l-Korporazzjoni tal-Ilma, li fuq inkarigu tal-ahhar kien qed isir dan l-iskavark ma nformatux x'hemm taht it-triq. Fol 183 para 6 tat-*tender document* taghmilha cara li dan mhux il-kaz.

Is-Socjeta` konvenuta ma tistghax lanqas tghid li ghal dak li gara fit-tieni incident dak ta' Ottubru hija ma tahti xejn ghax ma kienetx ghadha fuq l-lant tax-xoghol. Jirrizulta li kienet taf b'dak li gara f'April u li kienet taf b'dak li rrakomanda l-Perit tal-Casino dwar x'passi rimedjali ghandhom jittiehdu sabiex l-ilma ma jergghax jidhol, haga li ma ghamlitx u strahet fuq ic-certifikat mahrug mill-Awtorita` intimata li x-xoghol sar sewwa.

Lanqas ghalhekk ma jista jinghad li l-Awtorita` ma ghandhiex htija f'dan ir-rigward meta kellha *Field Officers* li jmorru jispezzjonaw ix-xoghol, u meta dawn suppost kienu jafu x'gara f'April u meta suppost kellhom jinfurmaw b'dak li qed jigri lil Perit inkarigat mill-istess Awtorita`. It-Tribunal iqis lill-Awtorita` li kienet negligenti wkoll meta naqset li tagixxi nonostante li kienet taf li f'April graw hsarat fil-casino, kienet taf il-kawza ta' dawn il-hsarat u minkejja dan xorta ccertifikat li x-xoghol sar sewwa ghax ghalih is-sodda tal-konkos saret u ma qadtx jiccekja x-xogholijiet saru taht l-istess sodda. Dan l-agir fil-fehma tat-Tribunal ghandu jigi deplorat.

Legalment ghalhekk iz-zewg konvenuti flimkien huma responsabbli ghad-dannu li jirrizulta mill-istess fatt u r-responsabilita` ta' konvenut wiehed ma teskludix ir-responsabilita tal-konvenut l-iehor.

Ghalhekk it-Tribunal jaqta` u jiddeciedi billi jilqa` t-talbiet attrici u jikkundanna liz-zewg konvenuti sabiex ihallsu dak mitlub mis-Socjeta` attrici kwantu ghal nofs kull wiehed. Bl-ispejjez jigu sopportati nofs bin-nofs miz-zewg konvenuti.

Dr Anna Mallia

Gudikatur